

СУРЖИК ЯК ОДИН З РІЗНОВИДІВ МОВНИХ ДЕВІАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Сучасний розвиток українського суспільства в контексті євроінтеграції зумовлює зростання національної свідомості, підвищення вимог до культури мовлення та спілкування. Тому важливо підносити мовленнєву культуру, насамперед, серед молоді, яка здобуває вищу освіту.

Питання комунікативної компетентності в мові безперечно актуальне, адже підвищення рівня мовленнєвої культури у професійному спілкуванні й досі є об'єктом обговорення та пильної уваги всіх небайдужих людей до можливостей слова та престижу мови своєї нації.

Мовленнєва культура – це важливий показник розумового розвитку людини та її культурного рівня. Адже культура поведінки, мовлення і спілкування в житті перебувають у єдності.

Іноді чистоту і правильність мовлення спотворюють різні мовні девіації (відхилення). Ми ж акцентуватимемо свою увагу на аналізі тих спотворень нашої мови, що виникають внаслідок використання суржику.

Суржик - це ненормативне мовлення українців, яке увібрало в себе елементи російської мови, насамперед, лексичні та, меншою мірою, фонетичні та граматичні. Він є, так би мовити, «низьким стилем» у сучасній українській мові.

Вивченням інтерферем (мовних елементів та різних засобів, що не відповідають літературній нормі) займалися провідні мовознавці (Н.Бабич, С.Караванський, Л.Масенко, М.Пентилюк, О.Пономарів, О.Сербенська та ін.). Вони виділяють різновиди суржику, визначають сфери його функціонування та аналізують його загальнокультурні та лінгвістичні ролі. Проте проблема вивчення суржику в контексті мовленнєвої культури потребує глибшого вивчення.

Інтерферемність може виникати на фонетичному рівні (спотворення вимови звуків та звукосполучень), акцентуаційному (неправильне наголошування слів), лексичному (порушення слововживання), морфологічному (плутанина граматичних форм, нечітке розрізнення граматичного значення слів та неправильне словотворення), синтаксичному (порушення у граматичній організації словосполучень та речень) та ін. Нагромаджуючись, інтерферени утворюють різні комбінації, через що мова втрачає свою правильність і перетворюється на суржик.

Це відхилення характеризується такими особливостями:

- вживання русизмів замість нормативних українських відповідників: *да* – «так», *канешно* – «звісно», *даже* – «навіть» та ін.;
- утворення найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників за зразком російської мови: *самий головний* – «найголовніший» тощо;
- слова та вирази, кальковані з російської мови: *міроприємство* – «захід», *приймати участь* – «брати участь» та ін.;
- порушення дієслівного керування, вживання прийменників та відмінків за російським зразком: *на українській мові* – «українською мовою» тощо;
- «українізовані» форми російських дієслів: *получив* – «отримав», *щитав* – «рахував» ;
- змішування українських і російських форм неозначених займенників: *чого-то* – «чогось»;
- утворення від українських дієслів активних дієприкметників за російським зразком: *прийшовший* – «той, що прийшов» та ін.

Спілкування такою змішаною мовою спотворює інформацію, оскільки мовець вживає слово в лише йому відомому значенні й у формі, яка не відповідає загальноприйнятим граматичним нормам.

Особливо потерпає від суржику усне українське мовлення. На думку проф. Л.Масенко, 90% відхилень в мові східних українців становлять російські слова, які вимовляють українською. У західних українців рівень ураження мовними покручами може становити 30-40%.

Майбутнє суржику в Україні залежатиме від рівня освіченості українців, адже, що освіченіша людина, то менш засміченою буде її мова. *«Немає людини, яка б не робила помилок, але той, хто виправляє свої помилки, -- мудрець»*, - говорить китайська мудрість.

Мова – одна з основних ознак нашої національної самобутності, своєрідний генетичний код нації. Тому важливо дбати про її чистоту, збереження, оскільки з утратою рідної мови руйнується сам спосіб світосприймання, національного мислення.

Список використаної літератури:

1. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне «я» / С.Караванський. - К.: Видавничий центр «Академія», 2001.
2. Масенко Л. Мовно-культурна ситуація в Україні (Соціопсихологічні чинники формування) / Л.Масенко // Дивослово. - 2001. - №10. - С. 7–10.
3. Мацюк Р. Суржик для інтелігенції: довідник з історії найновішого поступу / Р.Мацюк. - 2001. - Л., 2002.
4. Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови / О.Пономарів. - К.: Либідь, 1993.
5. Сербенська О. Суржик: «низька мова», безлад чи мовна патологія? / О.Сербенська // Мовні конфлікти та гармонізація суспільства. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002.